

**Областной этап Всероссийской олимпиады школьников
по татарскому языку и литературе для общеобразовательных организаций с
обучением на русском языке
(для изучающих татарский язык)
2021-2022 учебный год
9-11 классы**

**Максимальный общий балл –
Время выполнения – 120 минут**

**Рус телендә урта гомуми белем бирү мәктәбендә рус төркемендә укучылар өчен
татар теленнән һәм әдәбиятыннан үткәрелә торган
9 - 11-нчы сыйныфлары өчен
Бөтенроссия олимпиадасының өлкә этабы биремнәре.
2 тур**

Укучының исеме, фамилиясе (фамилия, имя учащегося)\

Мәктәпнең тулы язылышы (школа)

Район _____

Участникам предлагаются задания, требующие выбора верных ответов из всех возможных. Максимальное количество баллов, которое можно набрать определяется из расчета: 2 балла за каждое верное задание в I и II части и 20 баллов в III части.

Часть I. Татар теленнән сораулар һәм биремнәр (Вопросы и задания по татарскому языку)

Максимальный балл: 20

№ п\п	Биремнэрнең эчтәлегә (содержание)	Биремгә тиешле максимал ь балл (к- во баллов)	Факт буенча балл саны (сумма фактических баллов
1	Бирелгән хәреылардән сүзләр ясагыз. (Составьте слова из данных букв) а) я, ө, и, г, б, д, ә; б) н, т, х, а, и, м, и _____	2	
2	Сыйфатларны тәржемә итеп, жөмлэләрне языгыз: (Переведите и поставьте в нужной форме данные прилпгпительные и соствьте предложения.) Тышта (белый) кар ява. Агач ботакларына мамыктай (мягкий) бәс куна. Бу вакытта урман аеруча (красивый). Көн үзәгендә кояш елмаеп, (светлый) нурларын уйната. (перелетные) кошлар күптән (теплые) якларга юл тотканнар. _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____	2	
3	Жөмлэдәгә хатаны төзәтеп күчереп языгыз. (Спишите, исправив ошибку). Бу кыз бүген концертта жырлай, чөнки аның тамагы авырта. _____ _____ _____	2	
4	Синонимнар рәтендә артык сүзне табыгыз. (Укажите лишнее слово в ряду синонимов.) а) әдәпле; б) саран; в) тәрбияле; г) тәртипле	2	

5	<p>Күчерелмә мәгънәле сүзләр булган төркемне билгеләгез. (Найдите группу слов с переносным значением)</p> <p>а) Ак бәхет; жыр сибү; б) Өстәл ясау; кыяр үстерү; в) Апа сүзе; малай тырышлыгы; г) Көрәк сабы; исемлектә бишенче.</p>	2	
6	<p>Тиешле кушымчаларны куеп языгыз. (Вставьте пропущенные окончания в данных предложениях.)</p> <p>а) Без кичә физика _____ имтихан тапшыр _____. б) Иртәгә татар теле _____ контроль эш була. в) Мин _____ университет китапханәсе _____ булганым бар. г) Күрше кызы элементә техникумы _____ укырга кер _____ тели.</p>	2	
7	<p>Калын сузыклардан гына торган мәкальне билгеләгез. (Найдите пословицу, состоящую только из твердых гласных.)</p> <p>а) Курыккан эт койрыгын кысар. б) Батыр үз халкын яклый. в) Батырларга юл туры. г) Тәвәккәлгә бүре тимәс.</p>	2	
8	<p>Тезмә кушма жөмләне табыгыз. (Найдите сложносочинённое предложение)</p> <p>а) Профессор бик күп сораулар бирде, ләкин Асия теләп жавап бирмәде. б) Табиб янына авыллардан һәм шәһәрләрдән йөзләргә кеше килә. в) Авыру бик дарулар эчте, уколлар алды.</p>	2	
9	<p>14. Кайсы рәттә мәкаль язылмаган? (В каком ряду не пословица?)</p> <p>а) Китап – белем чишмәсе. б) Китапны яратырга кирәк! в) Китапсыз йорт – тәрәзәсез бүлмә</p>	2	
10	<p>Бирелгән исемнәрдән кушымчалар ярдәмендә сыйфатлар ясап сүзтезмәләр ясагыз. (Из данных слов образуйте имена прилагательные и составьте словосочетания.)</p> <p>Май, ут, шикәр, кар, яңгыр, файда, сөт, күңел;</p>	2	

	Барлығы:	20	

Председатель жюри: _____

Члены жюри: 1. _____

2. _____

Часть II. Татар әдәбиятыннан сораулар һәм биремнәр
(Вопросы и задания по татарской литературе)

Максимальный балл: 20

№ п/п	Биремнәрнең эчтәлегә (содержание)	Биремгә тиешле максималь балл (к-во баллов)	Факт буенча балл саны (сумма фактических баллов)
1	<p>Бирелгән өзекнең авторы кем? (Назовите автора данного отрывка.)</p> <p>“Шаулый диңгез..., жил өрәдер... Жилкәнен киргән кораб! Төн вә көндез ул йөрәдер: Юл бара ят ил карап...”</p> <p>а) С. Рәмиев; б) Дәрдемәнд; в) М. Гафури; г) Г. Тукай;</p>	2	
2	<p>Бирелгән сүзләр кайсы язучының нинди әсәрәннән? (Из какого произведения данный отрывок. Кто автор?)</p> <p>Инде көз булды, Гөлсем туташ, көз; һәр агачның жимеше пеште, миләшнеке-миләшчә, алманыкы – алмача!”.</p> <p>а) Ә.Еники “Матурлык” б) Г.Исхакый “Көз” в) М.Мәһдиев “Кеше китә- жыры кала”. г) Г. Тукай “Көз”</p>	2	
3	<p>Түбәндәге сүзләргә танылган шагыйрьнең әсәрәннән ике юллык шигырь итеп формалаштырыгыз: (Из данных слов сформируйте стихотворные строчки известного татарского поэта. Укажите автора и название.)</p> <p>Бер, чишмә бар, якин, безнең, авылга ул, тау башына, безнең, авыл, салынгандыр;</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>Авторы: _____; Исеме: _____ ;</p>	2	
4	<p>Түбәндәге юлларны Г. Тукай кем турында язган? (О ком писал Г. Тукай в данных строчках?)</p> <p>“Мәгарифкә әүвәл башлап адым салган Милләт өчен бәһа житмәс кыйбат хәзрәт”</p> <p>а) И. Хәлфин; б) Ш. Мәржани; в) Х. Фәесханов; г) К.Насыйри.</p>	2	

5	<p>Эпистоляр жанр нинди формада яши? (В какой форме существует эпистолярный жанр?)</p> <p>а) еелъязма; б)сәяхәтнамә; в) хат, телеграмма;</p>	2	
6	<p>Бу текст нинди жанрда язылган? (В каком жанре написан этот текст?)</p> <p>Элеке дәверләрдә Гашыйклар тавында түгәрәк тирән күл булган. Күлгә туган жырларен сагынып, тезелешеп язларын киек кошлар кайтканнар. Көннәрдән бер көнне якның сунарчысы нәни балалары белән күлдә йөзеп йөргән кыр үрдәген аткан да, пешереп ашарга ниятләп, казанга салган. Бер көн кайнаган үрдәк, ике көн, өч көн... һаман пешми икән. Жиденче көн дигәндә, серле үрдәк , казаннан күтәрелеп, зәңгәр һавага очкан...</p> <p>Шул көннән соң Гашыйклар тавының матурлыгы күзгә күренеп, сүнгән, күле корыган...</p> <p>а) әкият; б) риваять; в) легенда; г) мәсәл;</p>	2	
7	<p>Билгеләмәне дәвам итеgez. (Продолжите определение)</p> <p>Эпиграмма -....</p> <p>а) әдәби әсәргә яки әсәрләр төркеменә көлкеле иярү; б) кешенең нинди дә булса килеп житмәгән ягыннан яки ижтимагый күренешләрдән көлеп язылган зур булмаган сатирик шигырь; б) ижатчының күренешләргә тискәре мөнәсәбәтен белдерүе;</p>	2	
8	<p>Метафора булган жөмләне табыгыз. (Найдите предложение с метафорой)</p> <p>а) Эшәң безгә булса, өйрәнүең – үзең. б)Кулны пешерә-пешерә,үтүкләргә дә өйрәндем. в) Әни булмагач, өй эче дә караңгыланып киткәндәй булды. г) Бөтен эш эти белән минем өскә калды</p>	2	
9	<p>Бирелгән юлларныж авторы кем. Әсәрнең исемен атагыз.. (Укажите автора и название данного произведения?)</p> <p>Жир яшәрмәс, гөл ачылмас — төшми яңгыр тамчысы; Кайдан алсын шигъре шагыйрь, булмаса илһамчысы.</p> <p>а) М. Жәлил “Хат ташучы” б) Самат Шакир “Үлем алдыннан” в) Һади Такташ “Мокамай” г) Габдулла Тукай “Мәхәббәт”</p>	2	

10	<p>Бу өзөк кайсы эсэрдэн алынган? (Из какого произведения данные строки?)</p> <p>“Өкияттәге ике бала кебек, Каен башларына үрмәләп, Ике штансыз малай дөнья белән Танышып йөргән идек бергәләп...”</p> <p>а) “Кайсыгызның кулы жылы” б) “Акчарлаклар” в) “Туган тел турында жырлар” г) “Мокамай</p>	2	
	Барлыгы (Всего):	20	

Председатель жюри: _____

Члены жюри: 1. _____
2. _____

(Часть III)

Татар теле һәм әдәбияты буенча олимпиаданың өлкә этабы өчен сораулар һәм биремнәр 2021 / 2022 уку елы 9 - 11-нчы сыйныф

1 тур.

Ижади эш.

Бирелгән жөмлеләр текстка туры киләме, туры килмиме яки текстта бу турыда әйтелмиме икәнлеген билгеләргә. (Прочитайте текст и определите соответствие данных предложений к тексту..

Максимальный балл: 20

Без авылда яшибез. Авылыбыз Агыйдел буенда урнашкан. Авылда ике меңнән артык кеше яши. Авылыбыз зур, матур, төзек. Без авылның уртасында яшибез. Безнең урам Тукай урамы дип атала. Без таш йортта торабыз. Жиләк-жимеш һәм яшелчә бакчабыз бар.

Гаиләбез бик зур һәм тату. Бабай күп еллар колхозда эшләгән, хәзер пенсиядә. Аның исеме – Галимжан. Бабаебыз – сугыш һәм хезмәт ветераны. Бабайга 75 яшь. Бабайның гармуны бар. Ул гармунда бик яхшы уйный.

Әбиебезнең исеме – Гөлбикә. Аңа 72 яшь. Әби дә колхозда эшләгән. Ул умартачы булган. Әбием тәмле ризыклар пешерергә бик оста. Ул коймак, пәрәмәч, өчпочмак, чәкчәк пешерә.

Бабай белән әбинең жиде баласы бар. Алар барысы да исән-саулар. Кызлары авылда яши, ә уллары Яр Чаллы шәһәрендә яшиләр. Әби белән бабайның унбиш оныгы бар.

Әниебезнең исеме – Гөлсинә. Ул – әби белән бабайның иң кечкенә кызы. Әни хисапчы булып эшли. Әтиебезнең исеме – Камил. Ул агроном булып эшли.

Гаиләдә без ике бала: мин һәм абыем. Минем исемем – Әлфия. Абыемның исеме – Илдар. Ул Казан университетында укый.

Гаиләбез бик тату. Без әти-әнигә, әби белән бабайга һәрвакыт ярдәм итәргә тырышабыз.)

I

1. Әлфия шәһәрдә яши.

- а) текстка туры килә; б) текстка туры килми;

2. Әлфиянең гаиләсе авыл үзәгендә яши.

- а) текстка туры килә; б) текстка туры килми;

3. Казан зур, матур, төзек.

- а) текстка туры килә; б) текстка туры килми;

4. Әлфиянең бабасы сугышта катнашкан.

- а) текстка туры килә; б) текстка туры килми;

5. Әлфиянең әбисе сатучы булган.

- а) текстка туры килә; б) текстка туры килми;

6. Илдар техникумда укый.

- а) текстка туры килә; б) текстка туры килми;

7. Безнең гаиләдә өч бала.

- а) текстка туры килә; б) текстка туры килми;

II

Үзеңнең гаиләң турында яз. (Напиши о своей семье, опираясь на текст.)

[illegible]

Председатель жюри: _____

Члены жюри: 1. _____

2. _____